HE 212/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi. Valtiovarainvaliokunnan verojaosto, 23.11.2021

Suomen ilmastopaneeli
Markku Ollikainen & Peter Lund, sihteeristö Sally Weaver

https://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/HE+212/2021

Esityksen pääasiallinen sisältö

Hallituksen esityksessä jatketaan hallitusohjelman mukaista energiaverotuksen uudistusta. Esityksen tavoitteena on toteuttaa hallitusohjelman kirjaus lämpöpumppujen ja konesalien sähköveroluokan alentamisesta siten, että parhaiten voitaisiin edistää polttoon perustumattoman lämmön tuotantoa ja ylijäämälämmön hyödyntämistä.

Tavoitteena on myös varmistaa samankaltaisten toimintojen verokohtelu ja siten saattaa esimerkiksi teollinen kierrätysmateriaalien valmistus ja jalostaminen teollisuuden energiaverotukien piiriin. Lisäksi parannetaan maa- ja biokaasun verotuksen toimivuutta, läpinäkyvyyttä ja luotettavuutta. Esityksen tavoitteena on myös toteuttaa hallituksen vuoden 2022 talousarvioneuvottelujen linjaus kalankasvatuksen siirtämisestä alempaan sähköveroluokkaan II.

Suomen ilmastopaneelin yleisnäkemykset

Energiaverotuksen muutosten tulee ohjata ja jouduttaa ei-polttoon perustuvien ja energiatehokkaiden ratkaisujen käyttöönottoa lämmöntuotannossa, kun korvataan erityisesti kivihiiltä ja turvetta. Sähköistymiseen liittyvien lämpöpumppujen osalta teollisuuden ylijäämälämmön tehokas hyödyntäminen on merkittävä mahdollisuus niin hyötysuhteen kuin ilmastonkin kannalta. Eräs nykyisen energiaverojärjestelmän ohjauksen haasteista on se, että veroton puupohjainen biomassa on edullisin vaihtoehtoinen energialähde turvetta käyttäville laitoksille. Puun ilmastokestäviä sivu- ja jätejakeita ja hakkuutähteitä ei kuitenkaan riitä kaiken kivihiilen ja turpeen korvaamiseen, mikä lisä riskiä ainespuun käytöstä energiantuotantoon. myös se perustelee veroratkaisuja, joilla edistetään polttoon perustumattomia ja hukkalämpöä hyödyntäviä laitoksia.

Hallituksen esitys edistää hyvin polttoon perustumattoimia ratkaisuja ja poistaa niiltä esteitä, mitä myös ilmastopaneeli on korostanut. Veroperustemuutokset koskien kaukolämpöverkkoon lämpöä tuottavien lämpöpumppujen ja konesalien sekä kierrätysteollisuuden siirtäminen sähköveroluokkaan II edistävät sähköistymisen kannattavuutta. Samoin on tervetullutta, että kierrätysmateriaalien valmistuksessa ja jalostuksessa käytetty sähkö siirtyy alempaan veroluokkaan.

Kun sähköveroa lasketaan, tulee pitää myös huolta energian käytön tehokkuudesta. Edullinen energian hinta voi johtaa energiatehottomiin ratkaisuihin, kuten Kansainvälinen energiajärjestö IEA varoittaa.[1]Erityisesti ICT-alan energiakäytön kasvun kautta on erityisen tärkeää pitää huolta energiankäytöstä suoraan tuottavuuteen.

Muut huomiot

Osana energiaverotuksen uudistusta ja yleisesti energiasiirtymää on hyvä huomioida muutokset energiantuotannossa, kun siirrytään pois poltosta. Erityisesti lämmityksen vahvempi kytkentä sähköön tulee lisäämään sähköjärjestelmän sääriippuvuutta ja kausiheilahteluja, mutta erityisesti huipputehon tarvetta, sillä lämpöenergian osuus kaikesta energian loppukäytöstä on noin

[1] IEA World Energy Outlook 2021 skenaariot.

kolminkertainen sähköön verrattuna. Riippuen miten lämmitys sähköistyy määrällisesti tulevina vuosina, on mahdollista, että talviaikana sähköjärjestelmään kohdistuu huipputehoapainetta.

Lämmitysjärjestelmämme on perustunut polttoon, joten siirtymä uudenalaisiin lämmityskeinoihin voi lisätä tilapäisesti järjestelmän haavoittuvuutta ja laskea sen resilienssiä, kun ei ole enää riittävästi polttoainepohjaista lämmön tuotantoa reservinä. Laskelmat osoittavat[2], että polttoainetta tarvitaan jatkossakin energiajärjestelmän toimivuuden takaamiseksi (esim. kestäviä biopolttoaineita tai e-polttoaineita). Verotuksessa pitäisi löytää oikea tasapaino kestävien polttoaineiden ja sähkön välille ja siirtymän pitäisi tapahtua hallitusti. Reservijärjestelmään lämmityksessä pitäisi kiinnittää jo nyt huomiota.

Lopuksi, Ilmastopaneeli ei näe perusteita fossiilisten verojen palautuksille yhdellekään toimialalle, eikä täten pidä suotavana polttoöljyjen veronpalautuksien käyttöönottoa kalankasvatuksessa.

[2] Lund, P., Kivimaa, P., Arasto, A., Lipsanen, A., Heliste, P. ja Tsupari, E. 2021. Sähköllä merkittävä rooli Suomen kasvihuonekaasupäästöjen leikkaamisessa. Suomen ilmastopaneelin julkaisuja 3/2021. https://www.ilmastopaneeli.fi/wp-content/uploads/2021/06/ilmastopaneelin-julkaisuja-3-2021-sahkolla-merkittava-rooli-suomen-kasvihuonekaasupaastojen-leikkaamisessa.pdf